

Mladina na Koroškem je postala sita lepih besed

V ponedeljek, 20. t. m., je bila v Gregorčičevi dvorani v Trstu tiskovna konferenca z dipl. iur. Filipom Waraschem, ki so se je udeležili predstavniki skoraj celotnega slovenskega tiska v Italiji. Filip Warasch, ki je trenutno predsednik mladinske komisije Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti (FUEV), se je rodil leta 1945 v Djekšah na Koroškem, gimnazijo je obiskoval v Celovcu, pravo je študiral na Dunaju in diplomiral letos spomladi. V Trstu se je mudil nekaj dni, ker pripravlja sestanek mladinskega odseka FUEV, ki bo oktobra letos v Sesslanu. Warascha je zbranim časniki predstavil deželni svetovalec dr. Drago Štoka, ki z njim že nekaj let sodeluje v organizaciji FUEV.

V uvodnem nagovoru je Filip Warasch najprej spomnil na dejstvo, da republika Avstrija ves čas svojega obstoja ni izpolnila skoraj nobenih določb glede zaščite manjšin, in to niti po saintgermainski pogodbi iz leta 1919 niti po državni pogodbi iz leta 1955. Rekel je, da je bilo od vseh določb državne pogodbe delno rešeno samo šolsko vprašanje.

V nadaljevanju svojega govora je zelo plastično orisal dejansko stanje na Koroškem, kjer so Slovenci — večinoma delavci in kmetje — izpostavljeni velikemu gospodarskemu pritisku s strani Nemcev, kajti vprašanje delovnega mesta je za Slovence zelo pomembno. Nato je govoril o dogodkih v lanskem letu, ko so nemški nacionalisti na Koroškem zagnali vik in krik zaradi namere tovarne "Gorenje" iz Velenja, da bi v Pliberku zgradila obrat za 1000 delavcev. Danes se na Koroškem o tem sploh ne govori več, na drugi strani pa hodi deželni glavar Hans Sima vabit firme v Zvezno republiko Nemčijo, naj se naselijo na Koroškem.

Mladina na Koroškem je postala sita lepih besed, ki jim niso sledila primerna dejanja, zato je začela uporabljati metode, ki niso v skladu z avstrijskim kazenskim zakonikom. Zadnji povod akcijam je dal spreved ob 50. obletnici prebiscita lanskega oktobra v Celovcu, ko je pred državnim predsednikom, kanclerjem in ministri korakala skoraj vsa Koroška (tako je namreč dejal televizijski komentator), toda noben govornik ni niti z besedico omenil, da so sestavni del Koroške tudi Slovenci.

Govornik je nato omenil delovanje "komiteja za razkrivanje zakritih konfliktov", ki je začel z dodajanjem slovenskih krajevnih imen na nemške krajevne table. Glede obiska obeh predstavnikov koroških Slovencev pri kanclerju Kreiskemu se je uresničila domneva mladih Slovencev, da je bil to samo "klepet". Kmetijska šola s slovenskim učnim jezikom ni postala javna, prav tako niso bile uresničene obljube glede podpore slovenskim kulturnim organizacijam.

(dalje na 3. strani)

Jugoslovanska stališča okrepljena?

Od srede, 22. t. m., je glavni tajnik sovjetske komunistične partije Leonid Brežnjev na prijateljskem obisku v Jugoslaviji, kjer je gost predsednika Tita. V jugoslovanski in tudi tuji javnosti je ta obisk vzbudil veliko zanimanje, saj je znano, da so se sovjetsko-jugoslovanski odnosi še v tem letu znatno »ohladili«. Jugoslovani so namreč imeli več razlogov, da so začeli dvomiti v veljavnost znane beograjske izjave iz l. 1955, s katero je Nikita Hruščov javno priznal, da je bila resolucija Informbiroja leta 1948 krivična, in je s priznanjem načel suverenosti, neodvisnosti ter enakopravnosti položil temelje za obnovo sovjetsko-jugoslovanskih odnosov tako na državni kot partijski ravni. S stališča svetovnega komunističnega gibanja pa je bila beograjska izjava Nikite Hruščova tembolj pomembna, ker so Sovjeti prvič javno priznali jugoslovanskim komunistom — kar bi moralo seveda veljati tudi za druge partije izven Sovjetske zveze — pravico, da sami iščejo in si gradijo pot v socializem, ne glede na sovjetski vzor.

Od te izjave je poteklo že 16 let in narodi ter države v vzhodni Evropi so doživeli mnogo pretresov, med katerimi so bila takšna sovjetska stališča postavljena v hudo preizkušnjo. Spomnimo se samo na avgust leta 1968, ko so sovjetske čete naredile konec češkoslovaški pomladi; od včeraj so takorekoč novice o prikriti ali odkriti sovjetski grožnji ter možnosti sovjetske neposredne vojaške intervencije v Romuniji; naj končno omenimo še nekaj dogodkov, ki zadevajo odnose z Jugoslavijo, kot na primer spletkarjenje ter dviganje glav jugoslovanskih kominformističnih prebežnikov v Sovjetski zvezi, poskusi izrabljanja težav v jugoslovanskih mednarodnih odnosih za ponovno potrjevanje sovjetske teze o nesocialističnem značaju jugoslovanske družbene in državne ureditve in ne nazadnje še sovjetsko zahtevo po zračnem koridorju preko jugoslovanskega ozemlja za potrebe sovjetskega letalstva v Sredozemskem morju.

V političnem in ideološkem pogledu pa je še najbolj kričeče dejstvo, da je v zadnjem razdobju prišla na dan teorija o omejeni suverenosti, katere prvi in največji zagovornik je prav Leonid Brežnjev, teorija namreč, ki ji vsak objektivni opazovalec ne more zanikati imperialistične srži.

Kako so na vse to dogajanja doslej reagirali Jugoslovani? Mislimo, da njihov odgovor najbolje ponazarjajo ne dolgo sprejeti zvezni in republiški zakoni o vseljudski obrambi, iz katerih jasno in nedvoumno izhaja, da Jugoslovani niso pripravljene križem rok sprejeti morebitnega okupatorja, Sovjetski prvak, ki je te dni na obisku v Jugoslaviji, gotovo dobro pozna sedanjo

jugoslovansko stvarnost in se tudi zaveda, da v tem pogledu ne more pričakovati kakih novosti in kakih odklonov od vnaprej začrtane poti. Če je kljub temu prišel v goste k predsedniku Titu, je imel za to druge razloge.

Njegovo potovanje v Beograd je le del »ofenzive«, ki so jo Sovjeti sprožili tako v Evropi kot v svetu, saj v zunanji politiki še nikdar niso bili tako aktivni,

Zahodni opazovalci menijo, da gre pri tem diplomatskem delovanju predvsem za sovjetski odgovor na prav tako živahno zunanjepolitično delovanje komunistične Kitajske, delovanje, ki bo doseglo svoj vrhunec z že napovedanim potovanjem ameriškega predsednika Nixona v Peking. Ne smemo dalje pozabiti, da so se med tem časom uredili in konsolidirali tudi odnosi med LR Kitajsko in Jugoslavijo ter Romunijo, med državama torej, ki hote ali ne hote predstavljata Sovjetom trn v peti in katerih nadaljnja pota jim že zaradi njune geografske lege ne morejo biti brez kakršnegakoli pomena. Sovjetsko-kitajski odnosi pa so dosegli tako stopnjo napetosti, da si Sovjetska zveza nikakor ne sme dovoliti, da bi položaj na zahodni meji njenega imperija v Evropi in tudi na Balkanu ostal napet in nudil možnost za kake resne zapletljaje. Prav zaradi te skrbi se je po mnenju komentatorjev Sovjetom kar naenkrat začelo muditi po ureditvi berlinskega vprašanja, prav to naj bi opravičevalo obisk, ki ga je pred dnevi opravil na Krimu zahodnonemški kancler Brandt, in to bi bil tudi vzrok bližnjih obiskov najvišjih sovjetskih predstavnikov v Parizu, na Danskem in še v nekaterih drugih evropskih državah. Vsa ta sovjetska prizadevanja pa bi morala dobiti tudi mednarodnopravno obliko na konferenci o evropski varnosti, za katero je SZ sedaj postala eden glavnih pobudnikov.

V skladu s to politiko in temi predvidevanji bi obisk Leonida Brežnjeva v Jugoslaviji ne smel povzročiti nobenih presenečenj. Kar zadeva ideološko usmeritev Zveze komunistov Jugoslavije in družbeno ter državno ureditev, ni nikakor mogoče pričakovati sprememb, ker Jugoslovani o teh problemih ne sprejemajo in ne morejo sprejeti nobene razprave. Glavni predmet razgovorov predstavljajo po vsej verjetnosti dvostranski partijski in predvsem državni odnosi, pri čemer bi bilo po vsaki logiki treba pričakovati, da bodo s tega obiska izšla jugoslovanska stališča okrepljena, v skrajnem primeru pa bo sovjetska stran ponovno potrdila načela, ki so že pred 16 leti omogočila ponovno vzpostavitev rednih odnosov med državama in njunima vodilnima političnima silama.

D. L.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 26. septembra, ob: 8.00 Koledar. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 10.15 Poslušali boste. 10.45 Za dobro voljo. 11.15 »Paglavci pastirci«. Dramatizirana zgodba po povesti I. Trinka. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.30 V. Bertolozzi: »Ddič«. Drama v 3 dej. Prevedel V. Beličič. Radijski oder, režira Peterlin. 16.35 Parada orkestrrov. 17.00 Sport in glasba. 18.00 Podobe in glasba. 18.45 Bednarik: »Pratika«. 19.00 Lahka glasba iz naših študiov. 19.15 Sedem dni v svetu. 19.30 Motivi iz filmov. 20.00 Sport. 20.30 Ljudske pesmi v komorni predelavi. 20.45 Ljubezenska lirika; 21.00 Semenj plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. Igra Došek. 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 27. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Trobentač Davis. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time, pripravlja Lovrečič - Obletnica meseca »400-letnica bitke pri Lepantu« - Kam po maturi. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Bugamelli: Simfonia št. 3. 18.55 Phillips izvaja lastne motive. 19.10 »Odvetnik za vsakogar«. 19.15 Revija solistov. 19.40 Zbor »A. Illersberg«. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Glasbena tribuna. 20.35 Glasbene razglednice. 21.00 Socialno vprašanje v slovenskem romanu.

♦ TOREK, 28. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Saksofonist Papetti. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 12.25 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.45 Hampton and his Jazz. Group. 19.00 Otroci pojō. 19.10 C. Piermani: Kako posluje italijanski parlament. 19.20 Glasbeni best-sellerji. 19.40 Zbor »Srečko Kosovel« iz Ronk, vodi Komelova. 20.00 Sport. 20.35 Mozart: »Bastien und Bastienne«, operna enodejanka. Pertot »Pogled za kulice«.

♦ SREDA, 29. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Kitarist Almeida in orkester. 12.10 Evropske prestolnice: »Praga«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovarček sodobne znanosti - Na počitnice. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Sopr. Marta Vuga Horvat, pri klavirju Pisani. Samospevi E. Adamiča, M. Grma, F. Venturinja, P. Merkuja, N. Štritofa in O. Deva. 18.50 Müllerjev orkester. 19.10 Higiiena in zdravje. 19.20 Jazz. 19.40 Ciganske pesmi. 20.00 Sport. 20.15 Simf. koncert. Vodi K. Cipci. Sodeluje flavtist Pahor. Srebotnjak: 3 skladbe za god. ork.; Boccherini: Koncert za flavto in ork. v d duru; Beethoven: Romanza cantabile za flavto, fagot, klavir in ork.; Mozart: Simfonia v a duru št. 29. KV 201. Igra orgester Glasbene Matice v Trstu. V odmoru

♦ CETRTEK, 30. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 G. Bartolozzi: Otrok v prvih letih svojega razvoja. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Kako in zakaj - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantične simfonije. 19.10 V. Beličič: Kraške črtice: »Mesec oddiha«. 19.20 Izbrali smo za vas. 20.00 Sport. 20.35 A. P. Cehov: »Poštarjeva žena«. Humoreska. Igrajo člani SG, režira Lukeš. 21.20 Zabavna orkestra RAI iz Rima in Milana. 21.50 Skladbe davnih dob. Dolar. Balletti a quattro; Balletti a cinque. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 1. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Izlet za konec tedna. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce. Govorimo o glasbi. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni ital. skladatelji. 18.45 Trovajolijev jazz orkester. 19.10 Zgodovina prometnih sredstev: »Vesoljski poleti«. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Vokalni ansambel vodi Vrabec. 20.00 Sport. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe. 21.50 Folklorni plesi.

♦ SOBOTA, 2. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Veseli motivi. 12.10 Poklici: »Mizarji«. prip. Reharjeva. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 16.10 »Praznik beneške pesmi«. 16.35 Plesna čajanka. 17.30 Za mlade poslušavce: Popevke dneva - Beseda o poeziji - Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 19.30 Svet v očeh slovenskih popotnikov. 19.25 Nekaj jazza. 19.40 Zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane vodi Lebič. 20.00 Sport. 20.50 R. Damiani in C. Grisancich »Thank you, Mister Vorini«. Kriminalka. RO, režira Kopitarjeva. 21.30 Ellingtonov orkester.

Še o „akciji 25 poslancev“

Kot smo na kratko poročali že v zadnji številki, se v slovenskih političnih krogih še vedno nadaljuje polemike zaradi »akcije 25 poslancev«. Znano je, da so poslanci Tone Remc, Cene Matičič in Ivan Krefc ob volitvah v predsedstvo Jugoslavije, poleg dveh kandidatov SZDL, predlagali še svojega kandidata, vendar so listo, ki jo je podpiralo 25 poslancev, tik pred volitvami umaknili.

Pobuda omenjenih poslancev je vzbudila v političnih krogih veliko razburjenje, ker so jo nekateri označili za »politično diverzijo«, »sektaštvo« ipd. Republiško vodstvo SZDL Slovenije akcijo obsoja, vendar se zdi, da hoče vso zadevo pomiriti in zaključiti polemiko. Medtem se v Sloveniji sestajajo občinske konference Socialistične zveze, ki sprejemajo obsodbe »akcije«. Proti tem poslanecem in njihovi pobudi so izredno ostro nastopili zlasti v Domžalah in v ljubljanski občini »Ljubljana - Center«. Poslanca Ceneta Matičiča iz Domžal so najprej izključili iz Zveze komunistov, pred dvema tednoma pa je odstopil kot republiški poslanec. Pojavile so se zahteve, da morata odstopiti tudi Tone Remc in Ivan Krefc.

Pri vsem tem dogajanju je treba omeniti, da niso vsi politični forumi obsodili te akcije. O zadevi so razpravljali v republiškem vodstvu Zveze mladine in se niso pridružili stališču Social. zveze. Znano je tudi, da republiško vodstvo Zveze študentov akcijo podpira, verjetno tudi univerzitetni komite Zveze komunistov. Univerzitetni profesor in republiški poslanec dr. Vojan Rus je izjavil, da tudi kandidacijski postopek Socialistične zveze ni bil povsem zakonit, saj so v 30 slovenskih občinah (vseh je 60) predlagali še druge kandidate, ki sploh niso bili upoštevani. V nekaterih časopisih (npr. Tedenska tribuna, Mladina, revija Teorija in praksa) so objavili članke, ki na splošno menijo, da pomeni tako oster nastop zlasti proti trem glavnim pobudnikom dodatne kandidature za predsedstvo Jugoslavije ko-

rak nazaj v demokratizaciji slovenskega političnega življenja.

SPET SONČNA URA

Z današnjim dnem 23. septembrom prehaja čas v astronomsko jesen.

Nova letna doba prinaša v Italiji tudi vrnitev na »sončno uro«.

Zato bo treba opolnoči med soboto in nedeljo pomakniti daljši kazalec za eno uro nazaj. V nedeljo bomo torej lahko spali eno uro več.

Kratke novice

V soboto se bo začelo v Rimu zasedanje nacionalnega sveta krščanske demokracije. Od njega si obetajo važne politične odločitve v zvezi z odnosmi v sredinski-levici in v krščanski demokraciji sami.

Napetost med Izraelom in Egiptom, ki je privedla v preteklih tednih do medsebojnih sestrelitev letal in izraelskega bombardiranja egiptovskih raketnih oporišč, je po posredovanju Združenih držav nekoliko prenehala.

V petek je izbruhnil na ladji »Ragna Gorton«, ki so jo bili v ladjedelnici »3. maj« na Reki pravkar spustili v morje, strašen požar, v katerem je zgorelo 15 delavcev, večje število delavcev pa je bilo ranjenih, kakšnih deset tudi nevarno. Zaprli so tri višje tehnike ladjedelnice, pod sumom malomarnosti. Ladja je bila zgrajena za Švedsko.

Znani partijski politik Miha Marinko je izdal svoje spomine. Knjiga, ki ima naslov »Moji spomini«, je izšla te dni pri Mladinski knjigi. Kot je sam povedal, so odlomki, objavljeni v listih, povzročili pozitivne in negativne odmeve v javnosti.

Za en mesec je bila odložena objava spominov slovitnega nekdanjega slovenskega partizanskega poveljnika Dakija-Semiča. Tudi ti spomini že izhajajo v »Nedeljskem dnevniku« in so, kot kaže, zelo odkritosrčni ter so tudi že povzročili polemične odmeve.

Na Severnem Irskem - po starem

Klub nenehnim nemirom, spopadom in žrtvam in kljub pritisku s strani neodvisne Irske republike, da se da končno Severnim Irsem enakopravnost, ne kažejo tamkajšnje oblasti še nikake pripravljenosti, da bi ugodile katoliškemu delu prebivavstva. Zadnji čas sta se sestala britanski ministrski predsednik Heath in irski ministrski predsednik Lynch, da bi našla kakšno rešitev, vendar zaman, ker se vladajoči Angleži na Severnem Irskem nočejo odreči svojim privilegijem in še manj pristati na to, da bi se Severna Irska končno spet združila z matično Irsko, od katere je bila odtrgana l. 1922. Privilegiji protestantsko-angleške večine obstajajo med drugim v krivičnem volivnem zakonu, ki ne daje pri občinskih in drugih lokalnih volitvah volilne pravice podnajemnikom, to je najrevnejšemu sloju prebivavstva. To pa so katoličani, katere so v preteklih stoletjih angleški vladarji in guvernerji z oboroženo silo pregnali z njihovih posestev. Te so potem razdelili angleškim in škotskim kolonistom. Množice Ircev pa so direktno pobili ali izstradali do smrti. Irci na Severnem Irskem so postali tako v lastni deželi narodna in verska manjšina. Šele l. 1829 je bila priznana

katoliškimi Ircem verska svoboda in še to le potem, ko je grozil nov irski upor. Z agrarno reformo so dobili Irci koščke svoje zemlje nazaj in danes živijo na majhnih revnih kmetijah z zastarelim načinom obdelovanja, ker jih zaradi pomanjkanja sredstev ne morejo modernizirati; ali pa bivajo kot revnejši, proletarski del prebivavstva v mestih.

katoličanov 498.031, torej malo več kot eno tretjino, vendar predstavljajo najmočnejšo versko skupino, ker ostali so razdeljeni v prezbiterijance, episkopalne protestante, metodiste itd. Po narodnostnem izvoru pa se delijo v Škote in Angleže, medtem ko so praktično vsi katoličani Irci, kajti kdor se je na Irskem potujčil, je spremenil tudi vero. Če je bil namreč slabič v narodnostnem pogledu, se je vdal pritisku tudi v verskem. Vendar takih Ircev ni bilo veliko.

Po podatkih iz l. 1961, ki so glede prebivavstva že nekoliko zastareli, meri površina Severne Irske 13.576 kv. km in ima 1.484.775 prebivavcev, 109 na en kv. km. Od tega je

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20. 4. 1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

„Racije“ na Koroškem

Vse kaže, da na Koroškem še dolgo ne bo prišlo do nacionalne pomiritve, kajti slovenska mladina postaja odločna, pa tudi avstrijske oblasti so zelo povečale pritisk nanjo, kar dokazujejo dogodki v začetku septembra v nekaterih predelih južne Koroške.

V noči od 3. na 4. september je policija ustavljala vsa vozila in pregledovala legitimacije voznikov na vseh cestah od Šmarjete do St. Jakoba in od Kotmare vasi do Bistrice. Če se spomnimo na nedavne nočne napisne akcije, lahko takoj uganemo, koga so iskali. Neki slovenski študent iz okolice Kotmare vasi je n.p.r. izjavil, da je žandarmerija vso noč s privatnimi avtomobili opazovala njegovo stanovanje. Pred kratkim smo tudi izvedeli, da je avstrijska policija v zadnjem času zelo zaostrila nadzorstvo nad člani Kluba slovenskih koroških študentov na Dunaju.

Vsa slovenska javnost, tako v zamejstvu kot v matični Sloveniji, dobro ve, kaj pomenijo t.i.m. »mazaške akcije« na Koroškem in kaj hoče slovenska mladina s tem pokazati. Na koncu pa doživimo, da označi koroški deželni glavar to delovanje za »ekstremizem« in hote pozablja, da 7. člen državne pogodbe govori o dvojezičnih topografskih napisih. Zato ni čudno — kar je zasluga tudi nemškega koroškega tiska — da je postala nekoliko odločnejša aktivnost slovenske mlajše generacije na Koroškem v očeh nemške javnosti nekakšna nezakonita podtalna dejavnost, ki naj bi samo ovirala »mirno sožitje« v tej avstrijski deželi. In to tako sožitje, kjer naj bi šibkejši za ceno ljubelega miru odnehal in se sprijaznil z nič kaj razveseljivo socialno in nacionalno dejanskostjo.

TUDI JANEZ STANOVNIK?

Med kandidati za novega glavnega tajnika Združenih narodov, ki jih kandidirajo

posamezne države, imajo največ možnosti Finec Max Jakobson, Sved Gunnar Jarring, Avstrijec Kurt Waldheim in Norvežan Edvard Hambro. Po tradiciji pridejo v poštev kandidati nevtralnih držav, torej predvsem prvi trije.

Kandidira baje tudi znani jugoslovanski diplomat Janez Stanovnik, iz znane Stanovnikove družine v Ljubljani.

— o —

IZ MARIJANIŠČA NA OPČINAH

Čez 14 dni se začne pri nas novo šolsko leto. Te dni bo vpisovanje za osnovno šolo. Slovenski vzgojni zavod Marijanišče na Opčinah, sprejema poleg dijakov za srednje šole tudi učence za višje razrede osnovne šole na Opčinah.

V zavodu s prostornimi igrišči dobijo fantje vso oskrbo, vzgojo in pomoč pri učenju med šolskim letom, da nimajo dijaki mrečih skrbi z izpiti med počitnicami. Letos so vsi naši gojenci izdelali, nobenega popravnega izpita ni bilo. Gotovo je to lepo priporočilo.

Zavod vodijo slovenski salezijanci, za zdravo, tečno hrano pa skrbe pridne roke slovenskih šolskih sester.

Za informacije lahko kar telefonirate na 211113.

Vodstvo Marijanišča

RAZSTAVA SKUPINE »DESET-DEVET«

Ob koncu prejšnjega tedna so odprli v Nemškem kulturnem inštitutu v Trstu razstavo skupine Münchenskih slikarjev »zehn-neun« (deset-devet). Skupina obsega 14 umetnikov, med katerimi je tudi ena umetnica. Združili so se z namenom, da bi skupno prodajali svoje slike in si delili izkupiček, pa tudi izgubo. Ime so si dali po številki poštnega predala svoje skupine v Münchenu.

Razstava v prostorih v ulici Coroneo 15 bo trajala do 6. oktobra. Urnik od ponedeljka do petka od 17. do 20.

JUGOSLOVANSKA STALIŠČA OKREPLJENA

(Nadalj. s 1. str.)

Letošnjo pomlad je nastalo "gibanje za socialno in narodno osvoboditev koroških Slovencev", ki je pred kratkim izvedlo nekaj novih napisnih akcij in poskrbelo tudi za informiranje tujih turistov na Koroškem o neizpoljenih obveznostih Avstrije do slovenske narodnostne skupnosti. Politijske in sodne oblasti vneto iščejo krivce, politiki pa se distancirajo in obtožujejo "ekstremiste" na obeh straneh ter obljublajo enakopravnost kot že vseh 26 let po vojni.

Filip Warasch je predstavnikom tiska sporočil, da bo prihodnje leto o veliki noči organizacija FUEV priredila seminar na Koroškem o vprašanih slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji.

V diskusiji, ki je sledila, je Filip Warasch povedal nekaj zanimivih podrobnosti o problematiki koroških Slovencev. Glede šolskega pouka je dejal, da se Slovenci borijo za pravico, da bi starši svoje otroke lahko odjavili od slovenskega pouka, kar je psihološko gledano bistveno drugače od današnje prakse, ko morajo slovenski starši svoje otroke posebej prijaviti k slovenskemu pouku.

Povedal je tudi, da je slovenska mladina na Koroškem pustila v ozadju ideološke razlike in stopila v skupen boj proti nemškemu nacionalizmu. Pri glasilu "Kladivo" na primer sodelujejo kristjani in marksisti. Govora je bilo tudi o načrtu, ki predvideva gradnjo počitniških vasi na južnem Koroškem za zahodnonemške turiste, kar bi gotovo pomenilo korenito spremembo etnične sestave tega ozemlja.

Filip Warasch je zaključil z ugotovitvijo, da so zelo potrebni okrepljeni stiki med slovensko mladino v Avstriji in Italiji, in to ne samo po nekaterih ideoloških tirih, marveč z vso mladino. Prav tako se morajo Slovenci potruditi, da o svojih problemih čimbolje seznanijo širšo evropsko javnost. M. V.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

L.

Vsakega tričetrt stoletja se število norveškega prebivalstva podvoji. V Sloveniji je narastlo prebivalstvo v 64 letih, od 1846 do 1910 samo za 131.086 duš, na Norveškem pa od 1850 do 1900 za 840.000, od 1846 do 1910 torej za precej več kot en milijon.

Norveška velja za najmanj bogato med tremi skandinavskimi državami. Dansko, Švedsko in Norveško, vendar pa je povsod videti blaginjo. Revnih ljudi v pravem pomenu besede ni več. Povprečni letni zaslužek (ne narodni dohodek) je znašal l. 1968 na Norveškem 1 milijon 760.000 lir, toda zaslužek uslužbenega Norvežana, starega od 30 do 50 let, je znašal 2.156.000 lir, pri čemer so vračunane tudi ženske plače, ki so povprečno za eno tretjino nižje od moških. Bil je višji od povprečnega italijanskega zaslužka in nekaj več kot še enkrat tolikšen kot povprečna plača v Sloveniji v l. 1970.

Šele proti »jutru« (samo v smislu ure, ker je bilo zunaj vedno enako svetlo) sem nekoliko zadremal. Zbudili so me ljudje, ki so začeli vstopati na redkih postajah, kjer se je vlak ustavil. Največ dobro oblečene mlade ženske z otroki, ki so se verjetno peljale na obisk v kakšno večje mesto. Slišal sem dve ali tri, da so klicale svoje hčerkice, ki so te-

kale po vagonu, »Anika!«. Odkar je objavila Astrid Lindgren svojo knjigo o Pippi Langtrömppe (Piki Nogavički), je na Švedskem naraslo število Anik.

Ker sem bil že na tesnem s časom — predolgo sem se bil zadržal na Norveškem — sem se peljal naravnost do Uppsale, znamenitega švedskega univerzitetnega mesta, kamor smo prispeli zgodaj dopoldne. Pričakoval sem, da je Uppsala večje mesto, predstavila pa se mi je kot kako provincialno nemško mesto. Izmed slovenskih mest še najbolj spominja na Celje. Na cestah je bilo le malo ljudi in trgovine so bile še zaprte. Zvedel sem, da jih odprejo šele ob desetih. Spravil sem kovček v garderobo na postaji in se napotil v mesto, da si ga ogledam. V tujini je Uppsala najbolj znano švedsko mesto razen Stockholma, prav zaradi svoje univerze. Zato sem si hotel najprej ogledati to.

Uppsala je že mnogo stoletij kulturno središče švedskega naroda. Mesto leži v pokrajini Uppland, ki sega skoro do Stockholma, in dejansko je vožnja z vlakom med obema mestoma tako kratka, da postaja Uppsala že nekako — seveda imenitno — stockholmsko predmestje. Uppland pomeni Gornja zemlja ali Gornja dežela, Uppsala pa dobesedno Gornje Sele; izraz »Sala« pomeni namreč isto

kot Sele, kot se imenujejo mnoge slovenske vasi. Stari švedski izraz sala pomeni namreč naseliti.

Uppland velja za zibelko švedskega naroda. Toda o svoji najstarejši zgodovini so si izdelali Švedje že pred davnim časom mitologijo, od katere tudi v moderni dobi še niso odstopili, kljub temu da je v nasprotju z dognanji sodobne znanosti. To mitologijo je še vedno najti v vseh švedskih učbenikih zgodovine; v nasprotju s Slovenci, ki devlujemo svojo najstarejšo zgodovino v nič ali jo prepuščamo sosedom, namreč Švedji začetke svoje zgodovine umetno napihujejo in mitologizirajo, o njenih slabih straneh pa molčijo. Tako npr. stoji v vsakem švedskem turističnem priročniku, da so bili njihovi predniki »Svear« (iz Svendjar in to iz Selvendjar), pomorsko ljudstvo, ki so mu vladali mogočni kralji. Niti besedice pa ne stoji v priročnikih za turiste, da so bili še zelo pozno, ko je bila že vsa ostala Evropa pokristjanjena, v duhovnem pogledu na zelo nizki stopnji, tako da so še žrtvovali ljudi svojim bogovom. Tako se radi pobahajo s prastaro kamenito cerkvijo v takimenovani Stari Uppsali (Gamla Uppsala), 5 km severno od sedanjega mesta, ki je bila zgrajena pred 800 leti na kraju, kjer je stal prej velik poganski tempelj, v katerem so častili bogove Thora, Odina in Freijo. Molčijo pa o tem, da so še v tem tisočletju množično obežali ljudi tem bogovom na čast.

(Dalje)

Tržaškega

Sprejem pri predsedniku vlade odložen za kratek čas

Vladni komisar za deželo Furlanijo-Juljsko krajino in tržaški prefekt dr. Abbrescia je v soboto prejšnjega tedna povabil na razgovor predstavnika znane spomenice predsedniku vlade Colombu (spomenica je bila odposlana lanskega decembra) ter jima sporočil, da želi ministrski predsednik za zelo kratek čas odložiti sprejem zastopnikov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Predsednik Colombo bi rad bolje spoznal problematiko naše narodnostne skupnosti, ta mesec pa je poleg tega zelo zaposlen z vladnimi zadevami.

Kot znano, je predsednik vlade obljubil, da bo septembra sprejel delegacijo podpisnikov spomenice; takšno zagotovilo je med drugim dal tudi predsedniku deželne vlade Furlanije-Juljske krajine dr. Berzantiju.

Pričakujemo zato, da gre res le za zelo kratko odložitve, kajti problemi slovenske narodnostne skupnosti v Italiji so dosegli že tako stopnjo, da postaja njihovo razreševanje zares neodložljivo.

ZAKONSKI PREDLOG SKGZ

Glavni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze je prejšnji teden odobril besedilo zakonskega osnutka za zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. O osnutku je obširno poročal predsednik Boris Race, ki je med drugim poudaril nujnost, da se položaj slovenske skupnosti v Italiji čimprej uredi z ustreznimi zakonskimi normami.

Zakonski predlog SKGZ je sestavljen po vzoru južnotirolskega "paketa" in predvideva, da pristojnost za reševanje manjšinskih problemov preide na deželo Furlanijo - Juljsko krajino.

O novi pobudi SKGZ bomo obširneje poročali v prihodnjih številkah.

IZLET "FANTOV IZPOD GRMADE"

Pevski zbor »Fantje izpod Grmade« je v nedeljo, 19. t.m., priredil izlet na Tolminsko. Udeležili so se ga člani zbora z družinami in nekaj povabljenec, prijateljev. Avtobus je iz Jamelj odpeljal nabito poln. Potegnili smo jo najprej na Staro goro, kjer je marsikdo imel prvič priložnost, ogledati si to starodavno božjo pot. Obiskali smo tudi Landarsko jamo, kjer je prav tedaj bila poroka beneško-slovenskega para. Zal ni bilo časa, da bi lahko do konca prisostvovali poročnemu obredu, ki je potekal v tako zanimivem okolju.

Na mejnem prehodu pri Stupici smo hitro opravili in okrog poldne prišli v Kobarid, kjer nas je čakalo kosilo. Po kosilu je zbor zapel nekaj naših pesmi in vzbudil splošno priznanje navzočih, ki so zboru spontano zaploskali. Nato smo se sprehodili po bližnji okolici. Za slovo so "Fantje" spet zapeli, tokrat na trgu prav pod Gregorčičevim spomenikom in tako spet navdušili publiko.

Zanimiv je bil obisk Tolminskih korit, s čimer so bili posebno zadovoljni ljubitelji narave. V lepem hotelu »Soča« na Mostu na Soči je bila večerja. Tu je v vedrem razpoloženju, ob zvokih harmonike Iva Kralja in trobente Bruna Kralja potekal prekratek večer in se končal nadvse uspel izlet.

I. B.

100-LETNICA POŠTE V ŠKEDNJU

V Škedenju praznujejo te dni 100-letnico pošte in ob tej priložnosti je odbor »Ščedna 71« organiziral več zanimivih prireditev.

V samem Škedenju so priredili zgodovinsko razstavo, izdali pa so tudi dvojezični poštni žig, ki spominja na 100-letnico pošte.

Posebno mikaven je bil prihod stare poštne kočije iz Lipice. Ustavila se je najprej pred tržaško glavno pošto, kjer jo je pozdravila Mileva Kravos, vnukinja Alojzije Mazlu, ki je več kot 30 let peš prenašala pošto iz Trsta v Škedenj.

Poštni voz je odšel nato v Škedenj, kjer ga je pričakala velika množica ljudi. Voz se je ustavil pred pošto in tam ga je pozdravila nekdanja poštarica gospa Kravosova, njeni vnukinji pa je odbor »Ščedna 71« podaril srebrno kolajno, delo kiparja Pohlana iz Kopra.

SREČANJE V TRŽAŠKI KNJIGARNI

Pri Založništvu tržaškega tiska je pravkar izšel SLAVLJANSKI RODOLJUB, oziroma faksimile časopisa, ki je izhajal v Trstu pred 122 leti. Ob tem bo prirejeno predstavitevno srečanje z urednikom inž. Stanislavom Renkom in avtorjem spremne študije ter opomb dr. Samom Pahorjem. Knjiga, ki temeljito osvetljuje začetke slovenskega časnikarstva na Tržaškem, je dragoceno pričevanje o kulturni preteklosti našega prostora.

KLANJŠKOVA SLIKARSKA RAZSTAVA

V soboto 25. t.m. ob 18. uri bodo odprli v prostorih prosvetnega društva »Ivan Grbec«, Škedenjska cesta 124/1, razstavo mladega slikarja Vladimira Klanjščka. S to razstavo začenja društvo svojo kulturno sezono 1971-72.

ČESTITAMO

V nedeljo, 19. t. m., je repentaborski župan Mihael Guštin praznoval 70-letnico rojstva. Ob tej častitljivi obletnici mu znanci in prijatelji iskreno čestitajo in mu želijo mnogo zdravja ter uspehov pri njegovem delu.

Tem čestitkam in željam se pridružuje tudi Novi list.

ŠTUDIJSKO POTOVANJE KMETOVALCEV

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu namerava novembra letos prirediti 6-dnevno študijsko potovanje v Rim in Lazio. Glavna pozornost bo veljala sodobnim cvetličarskim obratom. Vožnja in prenočišče sta brezplačni. Vpisovanje na sedežu kmetijskega nadzorništva.

MAŠA ZADUŠNICA ZA ŠKOFA FOGARJA

V nedeljo 26. sept. bo v župni cerkvi v Roganu — ob 16. uri — sveta maša za pok. nadškofa dr. Alojzija Fogarja.

NAŠE SOŽALJE

Predsedniku tržaške pokrajine dr. Michelu Zannettiju izrekamo iskreno občuteno sožalje ob smrti njegovega očeta Lodovica.

NAŠE SOŽALJE

V ponedeljek, 20. t.m. so na Repentabru pokopali 51-letnega Milana Guština, občinskega svetovalec, izvoljenega na listi Slovenske skupnosti. Pokojnikovi družini in bratu Alfonzu, predsedniku Kmečke zveze, izrekamo globoko občuteno sožalje.

Z Goriškega

Prejeli smo

PROTESTNO PISMO GORIŠKIH ŠTUDENTOV

"Krivica, ki je prizadela prof. Renerja pri zadnjih habilitacijskih izpiti za slovenske solnike, je tako očitna, da je ne moremo prezreti. Pripricani smo, da so njegove pedagoške in didaktične zmožnosti v skladu z normami, ki izhajajo iz ministrskih okrožnic. Nimamo namena omalovaževati ocenjevalnih sposobnosti komisije, toda človek, katerega je ocenila kot nesposobnega, nam je preko 15 let z veliko prizadevnostjo nudil vsestranski pogled v poznavanje klasičnih jezikov, širil kulturno obzorje poleg strogo šolskih obveznosti in nas seznanjal s širšo življenjsko problematiko.

Zdi se nam nerazumljivo, da lahko postane čez noč navaden "cvek" človek, ki je vsa ta leta za svoje delo prejemal odlično oceno.

Vprašamo se, če bo tako postopanje postalo praksa v našem slovenskem šolstvu. O njenem uspehu lahko samo dvomimo.

Bivši in sedanji dijaki ter kolegi klasičnega liceja s slovenskim učnim jezikom v Gorici.

Sledijo podpisi:

Brajnik Mirka, Zdenko Hvala, Silva Hvala, Lučana Budal, Nadja Nanut, Korsič Verena, Korsič Marilka, Tommasi Pavel, Gravner Savina, Bazon Aleksandra, Strosar Antonija, Lucchesi Ana, Dornik Harjet, Dušan Križman, Koren Mirjam, Metka Klanjšček, Knez Helena, Pintar Danijel, Gravner Jožica, Mikulus Jožica, Mikulus David, Pahor Angel, Brešan Nevenka, Primožič Ida, Valentinčič Emil, Primožič Anka, Budal Neva, Prinčič Jožko, dr. Pelicon Rado, dr. Dušan Černic, Troha Bogdan, Zavadlav Anastazija, dr. Majda Massera, Nadja Cussigh, Alex Cussigh, Bagon Franco, Pator Tiziana, Legiša Zvonko, Marjan Lavrenčič, Terpin Robert, Pelizzo Lučano, dr. Gergolet Maks, Mervic Leopold, Pahor Marija, Franka Ferletič, Černic Karlo, Ferfolja Danijela, dr. Silvan Kerševan, Dario Frandolič, dr. Annamarija Roner, dr. Majda Corsi, dr. Mirko Primožič, dr. Saverij Kleindienst, Mirko Špacapan, dr. Paulin Damjan, Figel Ivan, dr. Karlo Primožič, Sergij Klanjšček, dr. Susič Emidij, Marija Češcut, Gergolet Marjan, Venko Devetak, Marvin Diego, Srebrnič Marjanka, Mermolja France, dr. Bukovec Štefan, Paulin Nataša.

Zgornje pismo objavljamo ne samo po svoji časnikarski dolžnosti, temveč tudi zaradi tega, ker smo ob primeru prof. Milka Renerja naravnost zaprepasčeni. Veseli nas, da tako veliko število njegovih dijakov in dijakin poplno soglašajo z mnenjem, ki ga sami (in sicer ne od danes, kajti z Milkom Renerjem smo takorekoč trgali hlače v šolskih klopih) imamo o tem vsega spoštovanja vrednem šolniku na slovenskem klasičnem liceju v Gorici. Ocena njegovih dijakov in dijakin je gotovo bolj utemeljena in zato tudi pravičnejša od tiste, ki so jo mogli dati člani izpraševalne komisije po kratkem razgovoru s kandidatom. Komisija bo verjetno mogla navesti več formalnih razlogov v utemeljitev in opravičilo svoje sodbe, vendar v resnici nihče ne bo mogel zanikati, da je glede na solidarnost tako širokega kroga goriških študentov dejansko dobila moralno klofuto, ki je zlepa ne bo mogla oprati. S tem primer prof. Renerja ni samo zasebna zadeva, temveč prihajajo tu v poštev tudi splošne koristi in ugled našega slovenskega šolstva, ki jim takšni nerazumljivi "spodrsrljaji" nikakor ne morejo biti v prid.

Se komisija tega zaveda? Če je tako, je njena dolžnost, da naredi ustrezne zaključke. D. L.

V razstavnih prostorih »Arkade« v Ljubljani so prejšnji teden odprli zanimivo razstavo »Zgodnji srednji vek na Slovenskem«, ki prikazuje različne predmete od 5. stoletja dalje in pomeni pomemben prispevek k osvetlitvi tega obdobja.

POROKI

V zadnjem času je bilo v naših krajih nekaj porok, kar je razveseljivo posebno za domačine, ki vidijo, da raste tudi njihova številna moč.

V nedeljo, 19. septembra, sta si obljubila življenjsko zvestobo Mirjam Rutar in Darko Ferfolja, oba domačina iz Rupe.

Nevesta že več let uspešno deluje v našem cerkvenem zboru, ženin pa je iz znane družine v vasi. Pri poročni maši je lepo prepeval mešani zbor pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Po poročnih obredih so se pevci zbrali na ženinovem domu. Z ubranim petjem so dvignili veselo razpoloženje številnih gostov na tej ženitovanjski slavnosti v domačem slogu.

Druga poroka je bila v sredo, 22. septembra. Poročila se je naša domačinka Tatjana Ožbot, gostilničarjeva hči. Ženin pa je Marino Luxa, gostilničar s Proseka.

Za soboto pa vabita na poročno slavje, ki bo na Peči, nevesta Laureta Malič in ženin Albin Kovic. Oba sta domačina.

Srčne želje vseh domačinov in znancev so, da bi vsi ti mladi ljudje srečno živeli na novi življenjski poti in da bi svoje otroke ter s tem tudi naš rod vzgojili v zavedne in poštene ljudi.

V četrtek, 16. septembra, smo spremili k zadnjemu počitku Ivano Petejan. Uboga žena je doživela v svojem dolgem življenju vse polno bridkosti. Pa je vse vdano prenašala, tudi če ji je malo sonca sijalo.

Naj mirno počiva in uživa večno plačilo. Žalujočim hčerkam izražamo globoko sožalje.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

XII. SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE

Bližanje

Prejšnji petek so se v Zgoniku odvijala tekmovanja v bližanju. Prijavilo se je 17 štiričlanskih ekip. Skupna ekipa Krasa - Sokola je imela najštevilnejše zastopstvo s kar 7 moštvih, sledile so Kraški dom iz Repna s 3 ekipami, Škamperle, Gaja in Vesna s po dvema in končno Breg z enim samim moštvom. Že po lanskoletnih izidih je bilo jasno, da se bodo za naslov potegovali predstavniki zgornjega Krasa in res sta se v finale uvrstili po dve ekipi Krasa - Sokola in dve Kraškega doma. Po zelo zanimivih polfinalnih in po še bolj razburljivih finalnih tekmah je končna zmaga pripadla moštvu C Krasa - Sokola, ki je v odločilni tekmi s težavo premagalo tekmece ekipe F s 24:19; tretje mesto je osvojil Kraški dom B, ki je s 24:14 odpravil Kraški dom A.

Končni vrstni red:

1. Kras - Sokol C (Danilo in Boris Simoneta, Franc Colja in Valter Kobal)
2. Kras - Sokol F (Ivan Rebula, Miro Furlan, Ladi Milič in Marcel Doljak)
3. Kraški dom B (Vojko in Albin Škabar, Egon Škerk in Mirko Purič)
4. Kraški dom A (Silva Purič, Stanko Križman, Marja Šuc in Milan Škabar)
5. - 8. mesto si delijo Kras - Sokol A, Kras - Sokol B, Kraški dom C in Gaja.

Namizni tenis

V dvorani S.P.D. Igo Gruden so prejšnji teden bile tekme za osvojitve najboljših mest med za-mejskimi namiznoteniškimi igralci. Tekmovanja, zlasti finalna so bila na visoki tehnični ravni in so presegala vse dosedanje podobne prireditve. Razumljivo je bilo, da je bila udeležba mlajših in celo najmlajših zelo številna. Tako smo lahko ob-

Iz Goriške

Kvaternica na Mirenskem gradu

Kot vsako leto, so tudi letos na Mirenskem gradu pri Gorici praznovali tradicionalno »kvaternico«. Nekateri so se udeležili že procesije v soboto zvečer, še več domačinov in tudi tujcev pa je na ta prijazni grič prispelo v nedeljo, 19. t.m.

Zjutraj je bila glavna slovesnost ob 10. uri s slovesno peto mašo. Pri popoldanski sveti maši, med katero je govoril Jožko Kragelj, se je prostorna gradenska cerkev skoraj napolnila. Pravo presenečenje pa je pomenil nastop prvakinja ljubljanske Opere Vilme Bukovčeve, ki je ob spremljavi mirenskega cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom Venčka Budina zapela nekaj znanih Marijinih pesmi.

Omeniti je treba tudi, da letos kljub velikemu številu motornih vozil na Mirenskem Gradu ni prišlo do prometne gneče, saj je uprava cerkve poskrbela za nova parkirišča in določila nekaj rediteljev, ki so usmerjali promet.

Števerjan

OBČINSKE ZADEVE

V petek je sklical župan Klanjšček občinsko sejo, na kateri so svetovalci razpravljali zlasti o šolskih zadevah v občini. Imenovan je bil posvetovalni odbor za osnovno šolo.

Govorili so tudi o šolskem avtobusu, ki bo vozil otroke iz vseh zaselkov v Števerjan. Dežela je obljubila, da bodo otroci dobili na šoli tudi kosilo.

Občinski možje so dalje razpravljali o kritju primanjkljaja v proračunu za leto 1969 in o ureditvi staleža ter plač občinskih uslužbencev.

Župan sporoča, da sprejemajo prijave o škodi zaradi neurja dne 27. avgusta do sobote 27. t.m. Potrebne tiskovine se dobijo na občinskem uradu.

TRGATEV

Po briških vinogradih se je v ponedeljek že začela trgatav v najlepšem vremenu. Vendar ni med gospodarji in trgatelji pravega veselja zaradi skromnega pridelka.

Po raznih cenitvah tudi uradnih komisij kaže pridelek letos komaj 38 odstotkov lanskega. Prvi udarec po zapadnih Brdih je dala toča že v avgustu, potem pa še suša, ki traja še zdaj in povzroča osuševanje jagod.

Marsikje bi kupci iz Furlanije radi kupovali kar grozdje na trtah. Toda prav zaradi suhih in poškodovanih grozdov ne ponujajo prave cene, mendar le okrog 200 lir.

Po večini pa so goriški Brici, tudi na sosedni strani, začeli s trgatvijo kar od kraja.

ŠTEVILO LETOŠNIH ŠOLARJEV

Vpisovanje v osnovne šole je tudi na Goriškem končano. Število učencev se v primeri z lanskim letom ni bistveno spremenilo.

V goriškem didaktičnem ravnateljstvu je vseh dečkov 137, deklic pa 118. Celotno število znaša 255.

Zanimivo je vprašanje, zakaj je v Škrljevem vpisanih še vedno tako malo otrok. Ponekod pa so samo določeni razredi prazni.

Sledi razpredelnica goriškega okrožja.

Podobno razpredelnico za doberdobsko okrožje bomo objavili prihodnjic.

Šola	Število otrok
Šolski dom	73
Mali dom	33
Standrež	43
Podgora	18
Pevma	20
Št. Maver	10
Števerjan	25
Valerišče	18
Jazbine	6
Plešivo	7
Škrljevo	2
Skupaj	255

ŠOLSKI ZAČETEK

Novo šolsko leto 1971-72 se bo začelo, kot je že določeno, dne prvega oktobra.

Za slovenske srednje šole v Gorici bo ta dan ob 10. uri začetna maša v stolnici. Dijaki se zberejo kot običajno pol ure poprej v šolskih prostorih.

Letošnji šolski začetek se nahaja v neprav urejenem ozračju. Državni sindikati šolnikov grozijo s stavko zaradi neizpolnjenih vladnih obljub o izboljšanju profesor-skih plač in njihovega pravnega staleža.

LESTVICE:

Naraščajnice: 1. S. Vesnaver, 2. N. Rebula, 3. D. Blažina i.t.d.;

Mladinke: 1. S. Milič, 2. V. Širca, 3. D. Kobal i.t.d.

Mladinci: 1. J. Fabljan, 2. P. Ukmar, 3. Radovič i.t.d.

Vsi ti igralci so branili barve Krasa - Sokola.

Ženske posamezno: S. Milič, 2. V. Širca, 3. D. Kobal i.t.d. (vse Sokol - Kras);

Moški posamezno: 1. B. Košuta (Dom Rojan), 2. E. Bole (Sokol - Kras), 3. E. Košuta (Dom Rojan) i.t.d.;

(Dalje na 7. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zatiranje narodov v Sovjetski zvezi

Italijanska založba Sagona in Savelli je izdala v prevodu knjigo »Zatiranje narodnosti v Sovjetski zvezi« (L'oppressione delle nazionalità in URSS), ki jo je napisal Ukrajinec Ivan Džuba. Knjiga šteje 251 strani in načinja akuten problem sovjetske narodnostne politike v času, ko so vsi drugi bivši kolonialni imperiji razen portugalskega že dali svobodo kolonialnim narodom in jim priznali neodvisnost.

Po sovjetskih uradnih statistikah je živelo leta 1959 v sovjetskem imperiju 108 večjih in manjših narodov. Lani januarja pa jih je bilo — prav tako po uradnih statistikah — 91, kar pomeni, da je v desetih letih izumrlo ali bilo asimiliranih 17 narodov.

Džuba ni politični emigrant, ampak svetovalec, to je lektor založbe ukrajinske komunistične mladine. Svojo knjigo, ki sicer ni smela iziti v tisku, je napisal v obrambo nekaterih ukrajinskih pisateljev, ki so jih bili zaprli in obtožili nacionalizma, ker so se zavzeli za pravice svojega naroda. Kot razmnoženi rokopis je razposlal Džuba svojo knjigo pristojnim oblastem in sodnikom. Izgubil je službo, vendar ga niso zaprli, pred kratkim pa je bil sprejet zopet v službo. To je dokaz, da niso mogli izpodbiti verodostojnosti podatkov, ki jih prinaša njegova knjiga. V njej se sicer dotika sovjetske narodnostne politike tudi na splošno, vendar se največ ukvarja s položajem ukrajinskega naroda, ki je po podatkih, ki jih navaja, res žalosten. Podatki se nanašajo samo na čas do leta 1968, ko je napisal to svojo knjigo. Vsi so uradni. Kot piše Džuba, ruščina povsod izpodriva ukrajinsko. Izpodrinila jo je že z univerz v Ukrajini. Ruski študentje laže dobijo dostop na univerze v Ukrajini kot uprainski študentje. Tudi v književnosti in v tisku ruščina vedno bolj odriva ukrajinski jezik. Čeprav je Ukrajincev kljub vsej asimilaciji še nad štirideset milijonov, tretjino toliko kot Velikorusov, katerih je 120 milijonov, je izšlo leta 1965 v Sovjet-

ski zvezi dvajsetkrat manj ukrajinskih knjig kot pa velikoruskih. Teh je izšlo 60.216, ukrajinskih pa samo 3.112. V velikorusčini izhaja 4956 listov, v ukrajinsčini pa petkrat manj, le 966.

Velikorusi predstavljajo po uradnih podatkih zdaj 53,4 odst. vsega sovjetskega prebivalstva, medtem ko so predstavljali v carski Rusiji l. 1914 po podatkih, ki jih je navajal Lenin, le 43 odst. prebivalstva. Ti podatki razodevajo tempo asimilacije v Sovjetski zvezi, kjer drugi narodi zaradi potujčevanja zelo počasi naraščajo ali celo nazadujejo, hitro pa narašča velikorusko prebivalstvo. Džuba navaja v ilustracijo še naslednji značilni podatek. Na Velikorusu, ki jih je 53,4 odst., odpade 79 odst. vseh izdanih knjig, na ostale narode pa samo 21 odst., čeprav jih je 46,6 odst., kar je tudi dokaz kulturnega zatiranja.

★

Ugledni slovenski muzikolog dr. Dragotin Cvetko je obhajal te dni svojo šestdesetletnico.

V Mali galeriji v Ljubljani je razstavil znani italijanski kipar Francesco Semaini osem kipov in enajst risb.

Na tradicionalni jesenski folklorni prireditvi v Bellunu sta v soboto nastopili tudi slovenski folklorni plesni skupini »Sava« iz Kranja in »Emona« iz Ljubljane. Nastopali sta največ s slovenskimi ljudskimi plesi, delno pa tudi s plesi drugih narodov Jugoslavije. Kot pravijo poročila, sta bili dobro pripravljene in sta zelo zadovoljili množično občinstvo ter se odlikovali pred vsemi ostalimi skupinami.

— o —

V OCENO SMO PREJELI

„Prostor in čas“, revija za kulturna in družbena vprašanja, 7-8, leto III., Ljubljana.

„Kana“, krščanska obiteljska revija, september 1971, Zagreb.

AKTUALNOSTI

SLOVENSKA REPUBLIKA BO IMELA SVOJE AVTNE TABLICE

Avtomobilisti v republiki Sloveniji bodo morali verjetno v kratkem zamenjati registerske tablice svojih avtov, ker bo revidirana zakonodaja glede varnosti prometa. Po uveljavljanju ustavnih sprememb bodo namreč republike in ne več zveza določale obliko registerskih tablic in oznake na njih. Pričakovati je, da bodo odslej na avtih tudi tablice z začetno črko republike. Odpravljene bodo tudi rdeče registerske tablice, ki so doslej označevale vozove v družbeni lasti.

Kot znano, so avti republike Slovenije svoj čas že nosili tudi znak republike »S« (Slovenija), enako kot avti iz drugih republik, kar pa je Rankovičeva centralistična uprava, ki ni rada videla avtonomije republik niti na tem področju, pozneje odpravila in uvedla znake po večjih mestih.

SERGEJ KRAIGHER V RIMU

Predsednik skupščine SR Slovenije Sergej Kraigher se mudi te dni v Rimu. Ob tej priložnosti je obiskal predsednika vlade Colomba, predsednika poslanske zbornice Pertinija in imel tudi razgovore z vodstvom Italijanske socialistične stranke.

UMRL JE FRANCE MAGAJNA

V Vremskem Britofu so prejšnji teden pokopali kmeta in pisatelja Franceta Magajna. Bilo mu je 77 let. Pokojnik je bil brat pred leti umrlega pisatelja Bogomira. V mladosti je odšel v ZDA, kjer je delal v rudniku, a se hkrati udeleževal kot časnikar in publicist. Ko se je vrnil domov, je prevzel kmetijo, pisal pa je tudi v vse primorske liste in revije. Dragocen je bil njegov doprinos v strokovnih kmetijskih časopisih, saj je bil pokojnik priznan strokovnjak v sadjarstvu.

Odlično je obvladal angleščino in med drugim prevedel »Krištofa Dimiča« pisatelja Jacka Londona. Knjiga je izšla v več izdajah, zadnja pred nekaj leti v zbirki »Školjka«.

F.J. * 91 S M R T V POMLADI

On pa se je začel ogledovati po tleh in kmalu našel košček železa, s katerim je vrezal v zid njuni imeni in datum.

Cerkev je bila odprta. Pomudila sta se nekaj hipov v njej, toliko da je zmolil na tihem očenaš in sta si ogledala slike na oltarju in na straneh. Ni vedel, če je molila tudi ona, stala je korak pred njim, toda videl je, da je bila pomočila prste v kropilnik in se pokrižala. Spomnil se je na tisto popoldne na Uršlji gori, kjer sta se prvič srečala in si tudi hotela ogledati notranjost starodavne cerkve vrh gore.

Sonce se je nagnilo že močno proti zahodu, ko sta se vračala, vendar je bilo še vedno toplo in prijetno.

»Kadar grem sam na Rožnik, grem navadno sedet med tiste bore«, je pokazal na položno z mladimi bori poraslo pobočje, ki se je nagibalo v globoko zaraslo globel.

»Zakaj? Ti ni pusto tako v samotih?«

»Ne.«

»Kaj pa delaš?«

»Premišlujem.«

»O čem?«

»O vsem mogočem. Tudi o tebi.«

»Tudi o meni?« V njenem glasu je bilo nekaj kakor drget.

»Tudi. Velikokrat.«

»Rada vi videla, kje premišljuješ o meni,« je rekla smehljaje.

»Res? Hočeš videti?«

Šla sta po ozki, komaj vidni stezi med skoraj pragozdno gostim grmovjem. Podržaval je veje, da se niso prožile po njej. Ko sta prišla iz grmovja, sta se znašla na položnem pobočju, kjer jima je trava segala do kolen. Tu pa tam je rastle skupina borov.

»Kje je tisti tvoj prostor?«

»Tule!« Pokazal je na večji bor sredi skupine manjših. Tla pod njimi so bila komaj nagnjena.

Napravila je nekaj korakov in iskala, kam bi sedla.

»Včasih pusti trava sledove na obleki,« je rekel. »Sedi rajši na to.« Slekel si je jopič in ga razgrnil po tleh.

Sedla je nanj. On je hotel sestiti na travo zraven nje, pa se je odmaknila in hotela, naj seda zraven nje na jopič.

»Če je škoda mojega kriča, je škoda tudi tvojih hlač,« je rekla. Ubogal je. Sedela sta tako skupaj,

da sta se dotikala in je začutil opojen vonj njenega telesa.

Sonce se je začelo počasi pogrezati v rahlo meglo, ki je ležala nad gozdovi, in zlatilo dekljine lase. Še nikoli se mu niso zdeli tako zlati in tako lepi. Po njih so plesale iskre.

Ptič nekje v borih je še nekajkrat zažvrgolel, nato je utihnil. Utihnila sta tudi onadva.

Čutil je na roki topli dotik njenega telesa in prihajalo mu je na misel, da bi jo objel okrog pasu in se do odžejnosti napil poljubov z njenih ustnic; zahotelo se mu je, da bi jo prižel nase, se dotaknil z ustnicama nežnih vzboklin njenih prsi v izrezu bluze, se nadihal čudovitega vonja njenega telesa. Zavedel se je, da se njegova roka sklepa okrog njenih bokov. Naglo se je odmaknil. Kaj si bo mislila? Da hoče izkoristiti priložnost, ko sta sama? Postalo ga je sram. Še slabši je kot drugi, čeprav je dve leti drgnil klopi v bogoslovju.

Sonce je zašlo. Na gozd in na pobočje je legel rahel mrak, odnekod je hladno zavelo.

Nobeden ni spregovoril. Nenadno je vstala.

»Hočeš že proč?«

»Ja.«

V njenem glasu je bila neka sprememba, neko drhtenje, kakor da ji gre na jok.

Začuden se je ozrl k njej, toda bila je obrnjena proč in si gladila krilo. Ko se je spet zravnila in se obrnila k njemu, pa je videl, da ima miren obraz in da se je zmotil. Nasmehnila se mu je, a tako, da ni vedel kaj reči.

(dalje)

Sodobno kmetijstvo

Onesnaženje okolja in kmetijstvo

II.

Povod za naše pisanje o problemih onesnaženja okolja je bila novica, da bo v kratkem v Prosvetnem domu na Opčinah razstava o onesnaženju okolja in vlogi, ki jo ima pri tem kmetijstvo (oz. tudi o njegovem deležu za preprečevanje onesnaženja). Za boljše razumevanje naporov v zvezi z varstvom okolja in kot možno diskusijsko podlago za omenjeno razstavo se nam je zdelo nujno predstaviti in obdelati čim širše in temeljito (kolikor je to možno v treh ali štirih razmeroma kratkih sestavkih) celotno vprašanje okoli onesnaženja okolja, da bi tudi vlogo kmetijstva — v pozitivnem kot negativnem — pravilno opredelili. Središčno vprašanje celotne problematike pa je bržkone vprašanje vode in zato smo prvi sestavek v celoti posvetili ravno njej. Da bo treba nemudoma in v večji meri kot doslej skrbeti za čisto vodo, je bilo iz napisanega dovolj jasno razbrati. Mogoče bi kazalo kdaj pozneje v posebnem sestavku obdelati problem zbiranja vode, ki je močno ovirano zaradi krčenja gozdnih površin, zaradi gradnje cest, zaradi napačnega urejanja hudourniških in na splošno vodnih strug, posebej pa zaradi nekontrolirane in na široko vodene urbanizacije. Poudarili bi le dejstvo, da je v urbaniziranih predelih težko črpati čisto vodo. Prav zato pa je prevelika raztresenost zgradb po deželi škodljiva. Na široko pa bi bilo treba pisati o pomenu gozdnih površin tako za zbiranje vode kot za ohranjanje čistega zraka. Tudi o onesnaženju vode bi se dalo še mnogo povedati, posebno o zastrupljanju Jadranskega morja, ki nas zadeva zelo od blizu, vendar je že samo vprašanje kmetijskih odpadkov tako v morski kot kopni vodi, izredno zapleteno in obširno. Tu je vprašanje pesticidov in insekticidov, ki temeljijo na zelo strupenih klorovih okljikovodikovih ali pa ki vsebujejo težke kovine, kot je na primer živo srebro, ki z namakanjem kmetijskih površin prihajajo v vodne toke in s temi v morje oziroma zaradi izpiranja tal s strani dežja prihajajo v talno vodo. Tu je tudi vprašanje rudninskih gnojil, posebno nitratov in fosfatov (ti prihajajo v vodo tudi preko detergentov!), ki povzročajo, da se v vodi nabira preveč hranilnih snovi, zaradi česar prihaja do prehitrega in čezmernega razmnoževanja alg, ki onemogočajo kroženje kisika. Tako prihaja do uničevanja živali in rastlin v vodi in odmiranja življenja v njej.

Onesnaženje in rudninska gnojila

Do onesnaženja okolja ne prihaja samo zaradi škodljivosti posameznih sredstev, kolikor in predvsem zaradi količine in pa zaradi sočasne prisotnosti raznih škodljivih dejavnikov. Analizirajmo sedaj vlogo, ki jo utegne pri onesnaženju okolja imeti kmetijstvo.

Njegova vloga pri onesnaženju zraka je kljub povečani uporabi raznih škropil v primerjavi z drugimi škodljivimi sestavinami v zraku malenkostna. Do onesnaženja tal prihaja takrat, ko so tla prenasočena z organskimi odpadki, odplak in gnojil, tako da pronicajo omenjene snovi s pomočjo vode v tla in se slednjič pojavijo v rekah in morjih, predvsem v talni vodi, ki jo zajemajo za

pitne namene. Tedaj pride do onesnaženja vode, torej takrat, ko se v zemlji nakopiči ogromno organskih snovi in gnojil ali pa ko zaradi splošne nemarnosti take snovi odtekajo v vodne struge namesto v posebne čistilne naprave. Količina uporabljenega dušika je na splošno v Evropi, posebno pa v Italiji ali Jugoslaviji tako majhna, da se res ne more naprtiti dušiku kmetijskega izvora vso krivdo za nastalo onesnaženje. Ne gre namreč prezreti dejstva, da je v glavnem problem kanalizacije neurejen (le malokatero mesto v Sredozemlju ima urejeno kanalizacijo), da utegne imeti celo mnogo septičnih jam na prodnatih in kraških tleh odtoka v vodo, da prihaja mnogo ogljikove kisline s padavinami na zemljo in od tod v vodo, da je ogromno industrijskih odplak z dušikovimi spojinami.

Dušik, ki prihaja v vodo v obliki nitratov, razgrajujejo mikroorganizmi, ki se močno razmnožujejo in pri tem porabijo veliko kisika. Če je tega premalo, bodisi zato, ker je porabljen, bodisi zato, ker je v vodi toliko organskih odpadkov iz kanalizacije, da jih mikroorganizmi pri redni količini kisika ne zmorejo predelati, se poveča količina ogljikove kisline, ki ureja razvoj alg. Od tu toliko alg v vodi, ne pa s strani uporabe rudninskih gnojil (če slednja le ni nesmotrna). Pri smotrni uporabi rudninskih gnojil praktično ne more priti do pronicanja le teh skozi teren v vodo. Vprašanje gnojenja z dušikom pa je pomembno osvetliti, ker je dušik pogoj rasti in razvoja vsega živega. Dušik se pretaka v krogotoku s pomočjo bakterij. Poljedelec skrbi za nezmanjšan krogotok dušika (rastline ga porabijo, zato ga je treba spet dovajati). S pravilno tehniko gnojenja omogočamo rastlinam skoraj popolno vsrka-

nje dušika iz prsti. Vsa gnojila seveda ne reagirajo v zemlji na isti način. Fosfati na primer so podvrženi močnemu vsrkanju oziroma vezanju s strani prsti, v tem primeru s strani kalcija. S pomočjo ogljikove kisline ga rastline uporabijo. Tudi dušična gnojila, na primer v obliki amonijaka, prst veže in zadržuje več ali manj dolgo v skladu s strukturo tal, količino organskih snovi, temperaturo itd. Dušik v obliki amonijaka se spremeni v nitrat, ko zaradi ugodne temperature začno delovati nitrificirajoče bakterije. Nitratov prst ne veže in so torej v primerih prekomerne uporabe v nevarnosti, da jih izpere voda. V bolj vlažnem podnebnju je tudi izpiranje nitratov močnejše. Do uhajanja dušika pride lahko tudi v določenih pogojih v plinski obliki, ko se sol, torej nitrat v procesu denitrifikacije spremeni v plin. Do izgub dušika pride še zaradi erozije s pomočjo vode ali vetra.

Skratka, samo pri napačni gnojilni tehniki, neugodnih vremenskih razmerah in neustreznih talnih razmerah pride do onesnaženja vode s strani dušičnih gnojil. Dvomimo pa, da bi v Italiji uporabljali preveč dušičnih gnojil, nasprotno, uporaba dušičnih gnojil je daleč pod potrebami posameznih rastlin.

Posebno nevarnost za zdravje ljudi predstavlja prisotnost dušičnih oksidov v zraku, ki povzročajo težke poškodbe v pljučih in mogoče celo rakasta obolenja. Te dušične okside pa izločajo motorji avtomobilov.

Vrnimo se za trenutek k nitratom. Prevelika količina nitratov navadno v špinači in pesi, je vzrok za obolenja otrok. Toda ne imelo bi dosti smisla vzbujati preplaha pri ljudeh, kolikor bi bilo smiselno še bolj pospešiti raziskovanja z rudninskimi gnojili, da bi določili natančno njihov morebiten škodljiv vpliv, in povečati nadzorstvo nad kmetijskimi pridelki in posredno nad hrano.

Vladimir Vremec

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

(Nadaljevanje s 5. strani)

Ženske ekipno: 1. Kras - Sokol (Milič - Kobal), 2. Kras - Sokol C (Širca - Blažina), 3. Kras - Sokol B (Vesnaver - Rebula) i.t.d.

Moški ekipno: 1. Dom Rojan (B. in E. Košuta), 2. Kras - Sokol (Bole - Tavčar), 3. Kras - Sokol B (Radovič - Ukmar) i.t.d.

Ženske dvojice: 1. Milič - Kobal, 2. Širca - Blažina, 3. Vesnaver - Rebula (vse Kras - Sokol) i.t.d.

Moške dvojice: 1. E. in B. Košuta (Dom Rojan), 2. Bole - Tavčar, 3. Ukmar - Radovič (obe Kras - Sokol) i.t.d.

Mešane dvojice: 1. Bole - Milič, 2. Fabjan - Širca, 3. Ukmar - Vesnaver (vsi Kras - Sokol) itd.

Odbojka

Polet je pretekli teden organiziral moški odbojarski turnir za člane. Tekem se je udeležilo lepo število ekip s Tržaškega in Goriškega, ki so se v četrtak in petek potegovali za vstop v finale. Po predvidevanjih so se v zaključni del tekmovanja uvrstili vsi favoriti t.j. Škamperle, Cankar, Polet A in Kras - Sokol A; novost iger je bila ta, da so se finalisti srečali med seboj, kar je vsekakor bolj pravilno, saj edino tako lahko pridemo do realne lestvice. Finalne tekme so bile zelo razburiljive in na visoki tehnični ravni, saj so bila vsa moštva sestavljena iz odličnih odbojkarjev, pri Krasu - Sokolu in Poletu pa smo videli ekipi v skoraj polni sestavi. Škamperle je brez poraza povsem zaslužen osvojil prvo mesto, saj je izgubil le set

proti Cankarju. Presenetila je ekipa s Krasa, ki bi lahko z nekaj sreče tudi osvojila trofejo, saj je prav v finalu zmanjkal njen najboljši igravec Grilanc, ki je v nedeljo bil ves dan zaseden. Naj omenimo še, da je Cankar, ki je izgubil tudi proti Kraševcem, moral nastopiti brez W. Veljaka, ki je bil zaposlen z Arc-Lineo. Končna lestvica je naslednja:

1. Škamperle
2. Kras - Sokol A
3. Cankar
4. Polet A

Skupni trening Sokola na Reki

Vodstvo nabrežinskega društva je letos sklenilo poslati svojo prvo ekipo na skupni trening na Reko. Predstavnice nabrežinskega društva so tako preživele deset dni v prijetnem vzdušju in poleg tega so vsak dan trenirale najmanj tri ure pod vodstvom trenerja reškega Partizana. Tečaj je bil zelo koristen, saj so si dekleta, katere letos čaka zelo težavno prvenstvo, naučila mnogo novega in utrdila že doseženo znanje. Odigrala so tudi štiri prijateljske tekme proti raznim selekcijam tamkajšnjega Partizana in proti vsakemu pričakovanju osvojila kar tri tekme, v eni sami pa so izgubila z minimalno razliko (15:13, 15:13). Doseženo znanje morajo naša dekleta sedaj še utrditi z rednimi treningi, tako da bodo lahko mirno pričakala bližnje prvenstvo B lige.

ketna

Piše B.T. riše M.B.

S POLNO PARO 8 na morje

stim obročem...

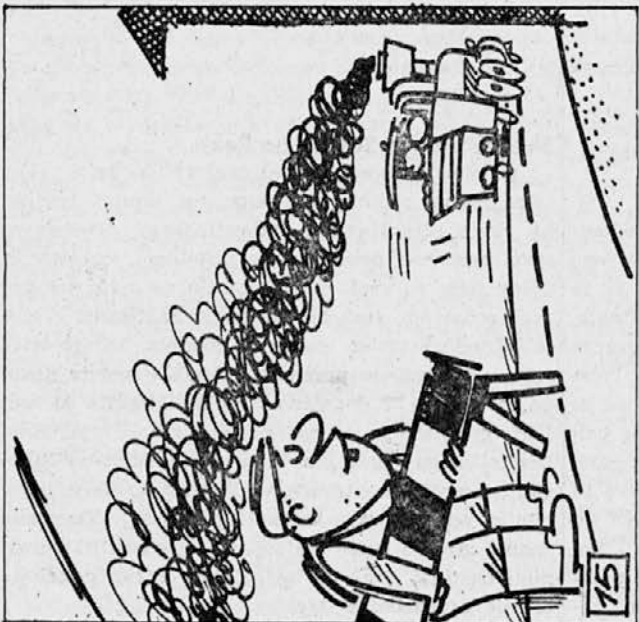
»Tale najina lokomotiva je v resnici imenitna,« je na vse to povzel besedo Tomaž in izpljunil peško.

»Bi rekel, da se lahko meri z vsakim avtomobilom!« je bil skromen Blaž. Nista do konca izrekla svojih modrih misli, ko je pritegnil njune zaspane poglede velik rumen avto z napisom »TEST«.

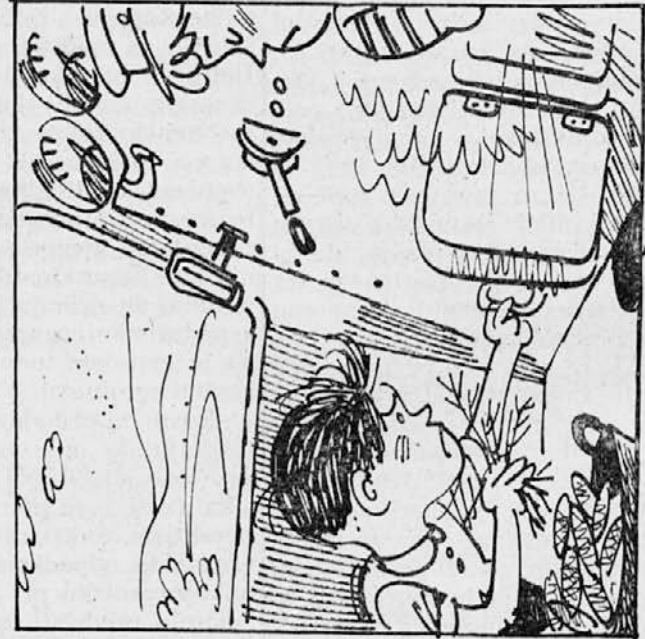
Na drugi strani je rasla češnja. Pod njo sta se zavlekla naša junaka, da se spočijeta, da predrem-ljeta opoldansko pripeko. Sočne hrustavke so jima kar same padale v usta.

Čez tri ure so priškrípali z obvoza, beli kot mlinarji, Gašper, Miha in Boltežar. Bilo bi preško-doželjno opisovati, kako so pogledali Blaža in To-maža pod češnjo in njuno lokomotivo z medenina-

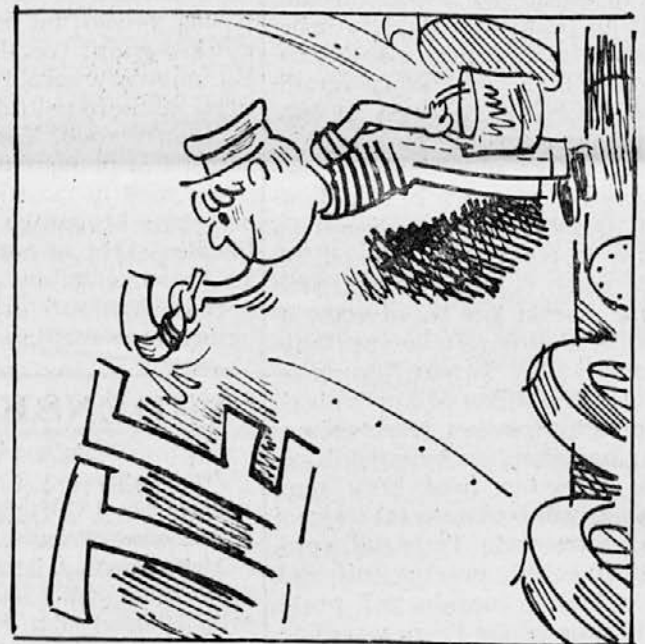
15. Splačalo se je počakati! Iz barake je prišel ču-vaj Mujo. »Aha!« je dejal. »Prišel je valjar!« Od-maknil je kožo in pozdravil po vojaško. Lokomo-tiva pa je po levem delu cestišča mimo kupov kame-nja in sodov asfalta odsopihala do kože na drugi strani.

Tu ji je odprl Čedo, prav tako s pozdravom.

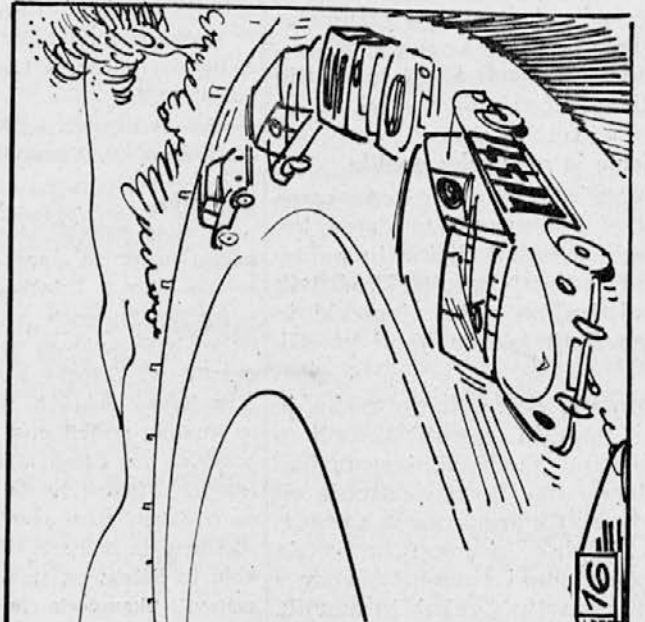
Ob premoğu je imel pripravljeno naročje suhega dračja in smrekovih češarkov. Naložil je peč do roba. Visok, drzen je šinil iz dimnika!

Lokomotiva je zarežetala in se pognala — tako kot še nikoli — za kolono, ki je medtem že izginila za ovinkom.

Pograbil je lonec z apnenim beležem in čopic. Splezal je na lokomotivo in ji napisal na trebuh z velikimi črkami TEST.

»Tako,« je pribil. »Ali smo, ali nismo?« Skočil je za volan in zatulil: »Tomaž, zdaj pa superja v peči!« Tomaž je dobro vedel, kaj je to »super«.

16. Za rumenim avtom se je vsula kolona avtomobilov najrazločnejših znamk. Na vseh je pisalo TEST. Preizkušnja.

Naša junaka sta se spogledala. Preizkušnja vozil! Ali ju ne izziva sama usoda? Ne, ne bo se mogoče upreti skušnjavi. »Preizkusiva jo še midva!« Blaž je brez besede skočil k Čedovi baraki.